

אורי וישעי הגיליון התורני

פרשת קרח

כניסת שבת: 19:20

ציאת השבת: 20:29 לדעת ר"ת: 20:58

כתם פז - מאוריקס פרשת

עטרת פז

אל הגה"צ בעל האור שמח זצ"ל באו שני אנשים להתדיין על שטח של קרקע, כל אחד טען את טענותיו שהשטח שייך לו, שאל אותם, היכן העדים, היכן השטר, ואמרו לו, שאין להם עדים או שטר, אמר להם שיעשו פשרה ביניהם, אך לא הסכימו גם לזה, אמר להם שיבואו עמו אל הקרקע, והטה ה"אור שמח" את אזנו והאזין לקרקע, ולחש כמה מילים, שאלוהו, מה האזנת לקרקע, ומה לחשת לה, אמר להם, אמרתי לקרקע, שניהם טוענים שאת שייכת להם, ומה את אומרת, ואמרה לי הקרקע, אני אומרת ששניהם שייכים לי, שהרי סוף האדם למות, והם הבינו את הרמז, והתפייסו. וגם קרח, אם היה מתבונן שסוף האדם למות, אז לא היה חולק על משה, ולכן נענש שנבלע באדמה (תורת הפרשה).

מחלקת קרח ועדתו

כתוב בפרקי-אבות, "כל מחלוקת שאינה לשם-שמים, זו מחלוקת קרח ועדתו". שואלים, למה כתוב "קרח ועדתו", ולא "קרח ומשה", ומתריצים, שמשה בכלל לא השתתף במחלוקת, אלא אמר לקרח, מצידו, קח את הכל, אך הקב"ה אינו מסכים לכך. ויש מפרשים, "מחלוקת קרח ועדתו" שהיתה מחלוקת גם ביניהם, בין קרח לעדתו. ר' יוחנן אומר, קרח לא מהבלועים היה, ולא מן השרופים, אלא היה חי כדי שיראה בענשם, ואח"כ מת במגיפה. ובברייתא כתוב, שקרח היה גם מן הבלועים, וגם מן הנשרפין (סנהדרין קי).

אחרי שבר גאון

ר' שלום שבדרון זצ"ל, היה אומר בשם רבו, ששאל, ה' ציוה לעשות ריקועי פחים מהמחנות, ואות מהמטה והשקדים, ואח"כ כתוב "ותכל תלונות בני-ישראל", אם כן היה צריך משה לעשות את כל הדברים האלה בתחילת המחלוקת קודם שנענש קרח, ואולי לא היו נענשין בבליעה ובשריפה. וכן אצל אליהו הנביא בהר-הכרמל, שעשה את המעשה של שני הפרים וירדה אש מן השמים וכו', למה לא עשה זאת קודם שהיה רעב שלש שנים, ומתריץ, אחרי שהיו הבלועין והנשרפין, ואחרי שהיה הרעב ג' שנים, והצטערו הרבה, רק אז עזר הענין של המטה והפרים.

חביבות ארץ ישראל

שואל הגרי"ח זוננפלד זצ"ל, למה לא מתו דתן ואבירם בשלשת ימי אפילה עם כל הרשעים, ומתריץ, שאפילו שהיו רשעים, מכל-מקום היתה להם חביבות ארץ-ישראל, שאנו רואים שבתוך המחלוקת אמרו למשה "אף לא אל ארץ זבת חלב ודבש הביאתנו", משמע מכאן, שאם היה משה מביאים אל ארץ-ישראל, לא היו להם טענות.

נאמר בפרשתנו, (לאחר שקורח ועדתו התחילו להסית את בני ישראל כנגד משה ואהרן), "ויחר למשה מאד ויאמר אל ה', אל תפן אל מנחתם, לא חמור אחד מהם נשאתי, ולא הרעתי את אחד מהם".

אמרו רבותינו במדרש רבא, אמר להם משה, אפילו מה שהיה מותר לי לקחת מכם לא לקחתי, שכן בנוהג שבעולם (מנהגו של עולם), אדם שהוא עושה בשביל ההקדש (כגון גבאי צדקה), נוטל שכרו משל הקדש (שהרי הוא מתפרנס ממלאכתו לדאוג לעניים), ולפיכך מותר היה לי לקחת הוצאות קניית חמור בכדי לבא למצרים ממדיין לגאול את ישראל במצרים, ובכל זאת לא לקחתי אלא משלי. וכן מצאנו בשמואל הנביא, שהוכיח את ישראל ואמר, "הננו ענו בי נגד ה' ונגד משיחו, את שור מי לקחתי וחמור מי לקחתי", שאף על פי שיוכלתי לקחת מכם, לא לקחתי.

חסידות יתירה ראינו אצל שני נביאים אלו, שהיו נקיי כפיים בצורה יוצאת בגדר הרגיל, ולפיכך היתה תוכחתם כנגד ישראל נשמעת ביותר, שאילו היו מתפרנסים מן הקהל, לא היו דבריהם מתקבלים כל כך.

הגמרא מספרת על רבי חנינא בן תרדיון, שהיה אחד מעשרה הרוגי מלכות, ובשעה שהיה מקהיל קהילות ברבים ללמדם תורה נתפס, ונגזר דינו למיתה בשריפה כשהוא כרוך עם ספר תורה. מיד שאל את רבי יוסי בן קיסמא, אם שורפים אותי וספר תורה עמי, האם זוכה אני לחיי העולם הבא? השיבו רבי יוסי, כלום מעשה בא לידך, כלומר, איך היית מתנהג במעשיך דבר יום ביומו, ענה לו, פעם התחלפו לי מעות פורים (שהיו שייכים לו) במעות צדקה (כלומר נתערב לו כספו עם כספי צדקה), וחילקתי את הכל לצדקה. אמר לו, אם כן, מחלקך יהיה חלקי, שגדול חלקך לעולם הבא.

והנה מאמר רבותינו זה כולו קשה מאד להולמו, וכי לא די בכל המסירות נפש שעשה רבי חנינא, למסור נפשו בכדי שלא תשכח תורה מישראל, עד שזכה למות על קידוש ה', בכדי לזכות לחיי העולם הבא. ועוד קשה, וכי רק מפני אותו מעשה שהיה, שנתן מכספו לצדקה בכדי שלא יחשדוהו שלקח מכספי צדקה לעצמו, רק מחמת אותו מ! עשה יהיה ראוי הוא לחיי העולם הבא. והדבר צריך הסבר.

והביאור הוא, כי אדם גדול אינו ניכר במעשיו הגדולים, כי לאדם גדול ניתנו כוחות גדולים לעשות מעשים גדולים, ומחמת מעשיו אלה אי אפשר לעמוד על תכונתו. רק כשאנו רואים ממעשיו הקטנים של אותו אדם גדלות אמיתית, אנו יודעים שגם מעשיו הגדולים, כולם לשם שמים בהנהגה נכונה. ולפיכך התפעל כל כך רבי יוסי מהמעשה שסיפר לו רבי חנינא, כי אם היתה בו ברבי חנינא דעת, לשים לב כל כך לדברים פשוטים, לשמור על נקיון כפוי, הרי שניכר כי כל מעשי רבי חנינא היו לשם שמים מתוך שיקול דעת נכונה, וגדול חלקו לחיי העולם הבא.

ד"ת לעיני ר' מרדכי ניזרי בן סוליקה ז"ל
העלון נודב על ידי ידידינו רב פעלים לתורה ולתעודה ר' דוד ניזרי ורעייתו שתחי

הליכות מלכי

נושא: מד חום בשבת

קומי אורי - סיפור לשבת

מעשה שהיה בארצות הברית, לפני כשלושים שנה, כשהגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל נאלץ לכתת את רגליו לגיוס כספים בעבור הישיבה שלו שבארצות הברית, שנקלעה לקשיים כלכליים חמורים, ועסקן יהודי יקר מאחת הקהילות הספרדיות שם, אירגן להגאון זצ"ל כנס "דינר" בביתו, בהשתתפות נדיבי עם מבני אחת הקהלות שם, למען ויזילו מכיסיהם זהב למען מטרה קדושה זו שאין למעלה ממנה.

הגאון רבי משה דיבר בדברי תורה בפני המשתתפים, והסביר להם את מצב הישיבה בתקווה שיעתרו לו לבא לעזרת ה' בגבורים לחזק את ישיבתו. לאחר שסיים הרב את דבריו, חילקו בין המשתתפים מעטפות סגורות, שכל אחד ואחד יניח במעטפה סך כפי מתת ידו, הקדש לישיבה של הרב. אותו עסקן שבביתו נערכה המגבית, ראה לנוכח כי המשתתפים אינם נוהגים בנדיבות לב בלשון המעטה, וכל אחד הניח במעטפה סך נמוך, מאה או מאתיים דולר בלבד לטובת הישיבה, וזאת משום שידעו הכל, כי המעטפות סגורות, ואין איש שם על לב כמה כל אחד מכניס למעטפה שבידו. מה עשה בעל הבית, מיד קם והודיע בגבורה, כי הוא מבקש לאסוף באופן מיידי את כל המעטפות, ומעתה, הודיע למשתתפים, כי הוא ידבר בשפה הערבית המוכנת לבני הקהילה, בכדי שהרב לא יבין את מה שהוא מדבר.

הרב ישב משתאה לנוכח הדיבורים בשפה שאינה מוכרת לו, ובעל הבית פתח את דבריו והחל בתוכחת מגולה מאהבה מוסתרת, ואמר לחבריו בני הקהילה, הלא תתביישו, אחי ורעי, שגאון ישראל מופת הדור, אשר הקדיש את כל ימיו למען התורה, הוא בעצמו טורח ובא לפניכם, ונאלץ להתבזות לבקש מכס מתת למען ישיבתו, ועוד אתם נוהגים אתו בחוצפה שלא תאמן, שאתם שמים בכל מעטפה סכום שיבלע ביס חובות הישיבה, וסכום זה הוא טיפה מן היס ממה שאני יודע שאתם יכולים לתת. על כן, סיים, כעת נעשה מגבית בקול רם, וכל אחד יודיע לעיני כולם כמה הוא תורם למטרה נעלית זו. ומובן שהתוצאה היתה שנאסף באותו ערב סכום נכבד, שכיסה את חובות הישיבה, ונגרמה להגאון נחת רוח, להמשיך בעסקיו הרחוניים בישיבה.

מי שאינו יכול לתת צדקה מרובה, אבל הוא משכנע את קרוביו וידידיו שיש להם ממון לתת לצדקה, ובזכותו הם נותנים צדקה, מלבד מה שמעלתו גדולה שהוא בכלל מזכי הרבים, עוד גם זאת, שאמרו רבותינו שמעלתו גדולה כאילו נתן צדקה בעצמו, שכן גדול המעשה (הגורם לאחרים לעשות), יותר מן העושה (יותר מזה שעושה מצוה בעצמו), שנאמר, והיה "מעשה" הצדקה שלום, ולא נאמר "והיתה הצדקה שלום", ללמדנו, כי גדול מי שמעשה אחרים לתת צדקה, יותר ממי שנותן בעצמו.

האם מותר להשתמש במד חום בשבת לצורך חולה (שאינו בו סכנה) נקדים ונאמר כי במד-חום אלקטרוני, הדבר פשוט וברור שאין להקל בזה, וכל מה שיש לדון בזה הוא לענין מדידת חום במד חום שאינו חשמלי, אלא פועל באמצעות הכספית שעולה כתוצאה מחום שיש בגוף האדם, וזאת כדי לדעת כיצד לנהוג בחולה וכו'.

תחילה וראש צריכים לשאול את עצמו האם יש צד לאסור השימוש בכלי מדידה בשבת כמו שקילה של אדם, הנמצא בהליך דיאטטה וכו', אולם מטעם זה אין לאסור את השימוש במד-חום בשבת, שהרי מדידת החום לצורך חולה יש בה מצוה, בשביל שהרופא ידע איך לטפל בחולה או האם בתניוקה. וזאת כמבואר בשלחן ערוך (סי' שו) שמותר למדוד בשבת מדידה שהיא לצורך מצוה, כגון מדידה לצורך חולה, וכן מדידת מקוה טהרה לדעת אם יש בו ארבעים סאה. ומלבד כל זה, כתב הגר"ע יוסף שליט"א בשו"ת יביע אומר (ח"ט עמ' רסא), שיש עוד סברא להקל בזה, על פי מה שכתב המהריק"ש לענין שעון הפועל בשבת, שאין בזה איסור מדידה, משום שאין אנו עושים כל פעולה של מדידה בפעולת השעון, אלא הוא הולך מעצמו ומודד את השעה, ובזה אין לאסור. ואם כן, גם המד-חום, שאין אנו מודדים את מדת החום בידינו ממש, אלא המד-חום הולך מעצמו ופועל את פעולת המדידה, יהיה מותר להשתמש בו בשבת. וכתב עוד טעם להקל בזה. ועל כן פסק דשיש להקל למדוד חום על ידי מד-חום בשבת. וכן פסק הגר"מ פינשטיין בשו"ת אגרות משה, וכן פסק הגר"ש אורבך בספר מאורי אש. ועוד מגדולי פוסקי הדורות האחרונים.

אולם הגר"ש הלוי ואזנר שליט"א, בשו"ת שבט הלוי, כתב שאף אם נתיר להשתמש במד-חום בשבת, מכל מקום אסור לנער את המד-חום בשבת בכדי שיהיה ניתן להשתמש בו שנית בשבת, שכן בפעולת הניעור הוא מוריד את הכספית בחזרה לתחתית המד-חום, ונמצא שהמנער מתקן את כלי המד-חום כדי שיהיה ראוי שוב למלאכתו, וממילא יש בזה איסור משום תיקון כלי בשבת. (תיקון כלי, היינו להביא את הכלי שיהיה כשיר למלאכתו).

אולם גם לענין זה כתב מרן הרב שליט"א, שהואיל ופעולה זו של ניעור המד-חום היא פעולה פשוטה שהדרך לעשותה בכל עת, ואין בפעולה כזו חשיבות של תיקון כלי, וכמו שכתב המגן אברהם שכל דבר שהדרך לפתחו ולסגרו תמיד אין בו איסור משום מתקן כלי, ולכן אף בניעור המד חום נראה שיש להקל. וכן פסק הגר"א ודנברג זצ"ל בשו"ת ציץ אליעזר, ועוד מגדולי הפוסקים.

ולסיכום ההלכה: מותר להשתמש בשבת במד-חום בכדי למדוד את החום של החולה לדעת איך לנהוג בו, וכן מותר לנער לאחר מכן את המד חום בכדי שיוכלו לחזור ולהשתמש בו שנית. אבל במד-חום חשמלי בודאי שאין להקל להשתמש בשבת, וכאמור לעיל.

ד"ת לע"נ האחים למשפ' נחום, ר' אפרים זר' שאול ז"ל בני טויה ויקטוריה שתחיה
תניצ'ב'ה'